

Original Research Paper

Useful and harmful effects of using modern communication media (internet, satellite and mobile phone) from female students' point of view in Bahar city

F. Yazdani

Payam-e Noor University, Hamedan, Iran

ABSTRACT

Received: 16 February 2017

Reviewed: 20 June 2017

Revised: 25 June 2017

Accepted: 5 July 2017

KEYWORDS:

modern media
harmful effects
useful effects
high school students

* Corresponding author

f-yazdani@pnu.ac.ir

☎ (+9881) 32211106

Background and Objectives: The proliferation of the Internet, video, audio, and mobile media has made many families to have face-to-face problems with their children. The accepted norms of families are widely questioned and denied by children and cause problems that are dysfunctional and cause a kind of disorder and imbalance in the social system, in a way that challenges the core values and public security of the social system. This hurts the collective conscience and public concern of the elite. New communication media allow children to communicate outside of social and geographical boundaries. Today, computers, networks, software, and everything related to them create new pressures and issues that people must adapt to and the new arena in which they express their normal or abnormal reactions. Gaining the necessary knowledge about new communication media and learning the skills to use them can direct its educational effects. Satellite, mobile phones and the Internet are emerging phenomena affecting education that have become part of the lives of people in societies, affecting thoughts and feelings, relationships and education in general; as the characters portrayed in the media may become role models for people and influence their attitudes, beliefs and behavior. Increasing information and being different in the news is one of the advantages of modern communication media that obtains information from sources with high speed and volume and presents it to the audience. The main purpose of this research was to determine the effects of using modern media communication from Bahar city students' point of view.

Methods: The method of this research was descriptive, a kind of survey. Statistical population of the study included all female high-school students in Bahar city. Therefore, in terms of multi-cluster sampling method 288 individual were selected. The main instrument for gathering data in this research was a research-made questionnaire. For data analysis, the inferential statistics such as Kolmogorov-Smirnov test, one sample t-test and dependent t-test were used.

Findings: The results showed that students believed that using modern media communication like Internet, Mobile, and so on, have harmful and useful effects. Nevertheless, the harmful effects of them are more than their useful effects. The useful effects were: increasing the social relationship of students, promoting the individual consciousness, and facilitating second language learning. On the other hand, the harmful effects were: students' morality disorders, isolation of students, educational drop-out, decreasing the use of local slangs, and decreasing sport activity time among students.

Conclusion: Considering the positive effect of using new communication media on social relations, personal awareness and facilitating second language learning, it is suggested that teachers and school officials design and use a plan for using these media in the classroom. It was also found that the harmful educational effects of modern communication media are: creating moral turmoil in students, isolating students, academic failure, reducing the use of local dialect and reducing the time of sports activities in them. Therefore, according to this finding, it is recommended that children be taught in school how to use these media correctly, as well as how to evaluate and select media content.

In addition, it is suggested that the educational effects of each of the new communication media, such as mobile phones and related virtual networks, as well as satellite and the Internet, be investigated separately. It is also suggested that research be done on the correct pattern of mobile phone use and its educational opportunities and threats among students.

NUMBER OF REFERENCES

21

NUMBER OF FIGURES

0

NUMBER OF TABLES

6

مقاله پژوهشی

آثار سودمند و زبان‌بار استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین (اینترنت، ماهواره و تلفن همراه) از دیدگاه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر بهار

فریدون یزدانی

دانشگاه پیام نور، همدان، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: گسترش اینترنت، رسانه‌های تصویری، صوتی و تلفن همراه به‌صورت لحظه‌به‌لحظه بسیاری از خانواده‌ها را عملاً در رابطه با فرزندان با مشکلات بسیار روبه‌رو کرده است. هنجارهای موردقبول خانواده‌ها به‌صورت گسترده از طرف فرزندان موردتردید و انکار قرار می‌گیرند و موجب بروز مسائلی می‌شوند که خصلت کژکارکردی داشته و باعث نوعی بی‌نظمی و عدم تعادل در سیستم اجتماعی می‌شود، به‌طوری‌که ارزش‌های محوری و امنیت عمومی نظام اجتماعی را مورد چالش قرار داده و موجب جریحه‌دار کردن وجدان جمعی و نگرانی عمومی نخبگان می‌شود. رسانه‌های ارتباطی نوین به کودکان امکان می‌دهد تا خارج از حدود مرز اجتماعی و جغرافیایی ارتباط برقرار کنند. امروزه رایانه‌ها، شبکه‌ها، نرم‌افزارها و هر چیز مرتبط با آن‌ها فشارها و مسائل جدیدی ایجاد می‌کنند که افراد باید با آن‌ها و عرصه جدیدی که در آن واکنش‌های بهنجار یا نابهنجار خود را نشان می‌دهند، سازگار شوند. کسب آگاهی لازم پیرامون رسانه‌های ارتباطی نوین و آموختن مهارت استفاده از آن‌ها می‌تواند آثار تربیتی آن را جهت دهد. ماهواره، تلفن همراه و اینترنت پدیده‌های نوظهور مؤثر بر تربیت هستند که بخشی از زندگی افراد جامعه‌ها شده، افکار و احساسات، روابط و به‌صورت کلی تربیت را متأثر ساخته‌اند؛ زیرا شخصیت‌های به تصویر کشیده شده در رسانه‌ها ممکن است تبدیل به مدلی برای افراد شوند و نگرش، باورها و رفتار آن‌ها را تحت تأثیر خود قرار دهند. بالا رفتن اطلاعات و در جریان اخبار مختلف بودن یکی از مزایای رسانه‌های ارتباطی نوین است که با سرعت و حجم بالایی اطلاعات را از منابع اخذ و به مخاطبان ارائه می‌نماید. هدف اصلی این پژوهش تعیین آثار استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین از دید دانش‌آموزان شهر بهار بوده است.

تاریخ دریافت: ۲۸ بهمن ۱۳۹۵
تاریخ داوری: ۳۰ خرداد ۱۳۹۶
تاریخ اصلاح: ۴ تیر ۱۳۹۶
تاریخ پذیرش: ۱۴ تیر ۱۳۹۶

واژگان کلیدی:

رسانه‌های نوین
آثار سودمند
آثار زبان‌بار
دانش‌آموزان دوره متوسطه

* نویسنده مسئول

f-yazdani@pnu.ac.ir

۰۸۱-۳۲۲۱۱۱۰۶

روش‌ها: روش پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی بوده و جامعه آماری آن شامل تمامی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهر بهار می‌شده است که بر این اساس تعداد ۲۸۸ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند. ابزار اصلی جهت جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای محقق-ساخته بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری مختلفی چون آزمون کلموگراف-اسمیرنوف، آزمون t تک‌گروهی و t گروه‌های وابسته استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد از نظر دانش‌آموزان استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین (اینترنت، ماهواره و تلفن همراه) دارای آثار سودمند و زبان‌بار تربیتی است و آثار زبان‌بار آن به‌طور کلی بیش از آثار سودمند آن است. آثار سودمند تربیتی رسانه‌های نوین ارتباطی عبارت‌اند از: افزایش روابط اجتماعی مفید، ارتقاء آگاهی فردی و تسهیل یادگیری زبان دوم؛ و آثار زبان‌بار تربیتی آن عبارت‌اند از: ایجاد آشفته‌گی اخلاقی در دانش‌آموزان، انزوای دانش‌آموزان، افت تحصیلی، کاهش استفاده از لهجه محلی و کم‌شدن زمان فعالیت ورزشی در دانش‌آموزان است.

نتیجه‌گیری: با توجه تأثیر مثبت استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین بر روابط اجتماعی، آگاهی فردی و تسهیل یادگیری زبان دوم، پیشنهاد می‌گردد معلمان و مسئولین مدرسه طرحی را برای استفاده از این رسانه‌ها در کلاس درس طراحی و مورد استفاده قرار دهند. همچنین معلوم شد که آثار زبان‌بار تربیتی رسانه‌های ارتباطی نوین عبارت‌اند از: ایجاد آشفته‌گی اخلاقی در دانش‌آموزان، انزوای دانش‌آموزان، افت تحصیلی، کاهش استفاده از لهجه محلی و کم‌شدن زمان فعالیت ورزشی در آنان است. بنابراین با توجه به این یافته پیشنهاد می‌شود که به کودکان شیوه‌های استفاده صحیح از این رسانه‌ها و نیز شیوه ارزشیابی و شیوه‌های انتخاب محتوای رسانه‌ها، در مدرسه آموزش داده شود.

علاوه بر موارد بالا پیشنهاد می‌گردد در مورد آثار تربیتی هر یک از رسانه‌های ارتباطی نوین نظیر: تلفن همراه و شبکه‌های مجازی مربوطه، و همچنین ماهواره و اینترنت، به‌طور جداگانه پژوهش صورت گیرد. نیز پیشنهاد می‌گردد در مورد الگوی صحیح کاربرد تلفن همراه و فرصت‌ها و تهدیدهای تربیتی آن در بین دانش‌آموزان پژوهش به‌عمل آید.

مقدمه

گسترش اینترنت، رسانه‌های تصویری، صوتی و تلفن همراه به صورت لحظه‌به‌لحظه بسیاری از خانواده‌ها را عملاً در رابطه با فرزندان با مشکلات بسیار روبه‌رو کرده است [۱]. هنجارهای موردقبول خانواده‌ها به صورت گسترده از طرف فرزندان مورد تردید و انکار قرار می‌گیرند و موجب بروز مسائلی می‌شوند که خصلت کژکارکردی داشته و باعث نوعی بی‌نظمی و عدم تعادل در سیستم اجتماعی می‌شود، به طوری که ارزش‌های محوری و امنیت عمومی نظام اجتماعی را مورد چالش قرار داده و موجب جریحه‌دار کردن وجدان جمعی و نگرانی عمومی نخبگان می‌شود [۲].

رسانه‌های ارتباطی نوین به کودکان امکان می‌دهد تا خارج از حدمرز اجتماعی و جغرافیایی ارتباط برقرار کنند [۳]. امروزه رایانه‌ها، شبکه‌ها، نرم‌افزارها و هر چیز مرتبط با آن‌ها فشارها و مسائل جدیدی ایجاد می‌کنند که افراد باید با آن‌ها و عرصه جدیدی که در آن واکنش‌های بهنجار یا نابهنجار خود را نشان می‌دهند، سازگار شوند [۴]. کسب آگاهی لازم پیرامون رسانه‌های ارتباطی نوین و آموختن مهارت استفاده از آن‌ها می‌تواند آثار تربیتی آن را جهت دهد. ماهواره، تلفن همراه و اینترنت پدیده‌های نوظهور مؤثر بر تربیت هستند که بخشی از زندگی افراد جامعه‌ها شده، افکار و احساسات، روابط و به صورت کلی تربیت را متأثر ساخته‌اند؛ زیرا شخصیت‌های به تصویر کشیده شده در رسانه‌ها ممکن است تبدیل به مدلی برای افراد شوند و نگرش، باورها و رفتار آن‌ها را تحت تأثیر خود قرار دهند [۵]. بالا رفتن اطلاعات و در جریان اخبار مختلف بودن یکی از مزایای رسانه‌های ارتباطی نوین است که با سرعت و حجم بالایی اطلاعات را از منابع اخذ و به مخاطبان ارائه می‌نماید.

این اطلاعات زمینه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را دربر می‌گیرد. رسانه همگانی وضع موجود اقتصادی و اجتماعی را با طبیعی جلوه‌دادن آن و با تقویت ناهنجاری‌ها تحکیم می‌کند [۶] و می‌تواند نقش کنترلی در جریان‌های فرهنگی و اجتماعی بازی کند و از طرفی در ناهنجاری‌های موجود ضمن طبیعی نشان‌دادن ناهنجاری، آن را در جامعه به یک جریان تبدیل نماید. از این روی، نباید از آسیب‌های تربیتی رسانه‌های ارتباطی نوین غافل شد. واقعیت این است که فن‌آوری نه تنها حوزه تفکرات و احساسات ما را تحت تأثیر قرار داده، بلکه تأثیری عمده بر رفتار اجتماعی ما نیز داشته است [۷]. رسانه‌های ارتباطی نوین مرز زندگی خصوصی و اجتماعی را کم‌رنگ و افراد را در مقابل خانواده بی‌قید نموده، رسوم اجتماعی را مورد تهدید

قرار داده و هنجارهای اخلاقی را از بین برده است. به همین خاطر، بسیاری با ارائه مستندات مختلف تلاش می‌نمایند رسانه‌ها را آسیب‌زا و یک تهدید نشان دهند [۸]. بدیهی است که رسانه به صرف رسانه بودن یک تهدید و آسیب محسوب نمی‌شود، بلکه می‌تواند دارای آثار مفید و سودمند بسیاری هم باشد. تا کنون درباره آثار مفید و مضر رسانه‌های ارتباطی نوین چند پژوهش صورت گرفته است که در ادامه به برخی از نتایج این پژوهش‌ها اشاره می‌شود:

موسی‌پور و درتاج [۸] در پژوهشی با هدف ارزشیابی پویانمایی‌های دینی تلویزیون جمهوری اسلامی ایران نشان می‌دهند که اثرات سوء رسانه‌های ارتباطی نوین از اثرات سودمند آن بیشتر است و از جمله اثرات سوء استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین به کاهش عملکرد و افت تحصیلی دانش‌آموز و به انزوا کشاندن دانش‌آموزان است.

نوابخش، هاشم‌نژاد و زادشم‌پور [۹] در مقاله‌ای با هدف بررسی آثار اینترنت و موبایل در تغییر هویت جوانان ۱۵-۲۹ سال استان مازندران ادعا می‌کنند که در گذشته هویت افراد و روابطشان با دیگران وابسته به فضای مادی بود که در آن زندگی می‌کردند، اما در حال حاضر با گسترش فن‌آوری‌های ارتباطی نوین اطلاعاتی و ارتباطی، محدودیت‌های زمان و مکان از بین رفته است و فرد دیگر به محیط بومی خود وابسته نیست. نوع گذران اوقات فراغت جوانان با گفت‌وگوی اینترنتی و پیام کوتاه محبوبیت زیادی پیدا کرده است. این دو، به نوبه خود سبب تغییرات هویتی مانند پیدایش هویت مجازی، هویت کاذب و هویت آنی روی جوانان شده و باعث شده است تا ارتباط بین نوجوانان در جنس‌های مخالف با سرعت و سهولت صورت گیرد. با این وجود، آن‌ها در انتهای مقاله نتیجه‌گیری می‌کنند که علی‌رغم تهدیدات فضای مجازی، امکانات نوین می‌تواند فرصت‌هایی را نیز برای جوانان به همراه داشته باشد.

محمدپور، نقدی و نادرنژاد [۱۰] در پژوهشی با هدف بررسی تأثیر ماهواره بر هویت فرهنگی دانشجویان دانشگاه سنندج به این نتیجه دست یافته‌اند که افرادی که وقت بیشتری را صرف استفاده از ماهواره کرده‌اند، از سازه هویت فرهنگ محلی نمره کم‌تری اخذ می‌کرده‌اند و رابطه معنی‌دار و منفی بین میزان استفاده از اینترنت و نمره هویت فرهنگی دانشجویان وجود داشته است.

رحیمیان [۱۱] در پژوهشی با هدف بررسی آثار استفاده از تلفن همراه بر رفتار دختران ۱۶-۳۰ سال استان سمنان نشان داده است که بین میزان استفاده از تلفن همراه و ارتباط دختران با

کمرینی، گیاکوبازی، بونسچی، شولز و رابینیلی (Camerini, Jacobazzi, Boneschi, Schulz & Rubinelli) [۱۷] در پژوهشی نشان دادند که ارتباط اینترنتی و میزان استفاده از این فن‌آوری با ادراک نوجوانان از کیفیت ارتباط با فامیل، رابطه معنادار و منفی دارد. یافته‌های آنان نشان می‌دهد که نوجوانانی که معمولاً از اینترنت استفاده می‌کنند با والدین خود دچار مشکل هستند و این مسأله بر کیفیت ارتباط آن‌ها اثر می‌گذارد.

کارتر و لیتل (Carter & Little) [۱۸] در پژوهشی تأثیر اینترنت بر روابط اجتماعی، مانند ارتباط رودرو با دوستان، با اعضاء خانواده و تعداد همسایگان قابل‌شناسایی به‌اسم، را بررسی کردند. یافته‌های آنان نشان داد که تأثیر اینترنت چنان ناهمگن و متنوع است که نمی‌توان آن را به‌وسیله مدلی ساده خلاصه کرد. آنان بر این باور هستند که هر تحلیلی بر اساس مدل ساده‌شده به نتایجی اشتباهی منجر خواهد شد که تأثیرات ناهمگن، یکدیگر را فسخ خواهند کرد. یافته‌های آنان همچنین نشان می‌دهد که استفاده از اینترنت خصوصیات جمعیت‌شناسی فرد را کم‌رنگ‌تر می‌کند. لیکن نتایج آن‌ها همچنین نشان داده که فن‌آوری با فراهم‌کردن موقعیت‌های برابر برای افراد، روابط اجتماعی‌شان را تسهیل می‌کند.

کیسلر، کامپینگ و روآت (Kiesler, Cummings & Ruat) [۱۹] در پژوهشی دریافته‌اند که به‌طور کلی استفاده از اینترنت نتایج بهتری برای برون‌گراها و کسانی که از حمایت اجتماعی بیشتری برخوردار هستند، به همراه دارد. مطالعه آن‌ها همچنین نشان می‌دهد که بسیاری از مردم، خصوصاً افرادی دارای منابع اجتماعی خوب، اینترنت را در زندگی عادی و به‌نفع خود مورد استفاده فراوان قرار می‌دهند.

همان‌گونه که دیدیم پژوهش‌های پیشین تنها بر مطالعه یک یا دو نمونه از رسانه‌های ارتباطی نوین متمرکز شده‌اند. اما باید دانست که رسانه‌های ارتباطی نوین امروزه متنوع و گوناگون هستند. ضمناً بررسی آثار سودمند و زیان‌بار رسانه‌ها باید با هم و در کنار هم مورد توجه قرار گیرد. اهمیت رسانه‌ها از جنبه‌های فردی، اجتماعی، ملی و بین‌المللی و در مواقع آرامش و بحران بسیار چشم‌گیر و تعیین‌کننده است، ولی باید توجه کرد که به لحاظ پیچیدگی کارکرد رسانه‌ها، تشخیص جنبه سازنده آن‌ها از جنبه‌های زیان‌بارشان چندان آسان نیست و شناخت آثار و پیامدهای این وسایل نیاز به بررسی‌های کارشناسانه دارد [۲۰]. با توجه به مطالب فوق این پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به سؤالات زیر است:

آیا از نظر دانش‌آموزان، استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین با آثار تربیتی سودمند همراه است؟

جنس مخالف و نیز افت تحصیلی آن‌ها رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما وی رابطه معناداری بین میزان استفاده تلفن همراه و گوشه‌گیری دختران پیدا می‌کند. او در انتها بیان می‌کند که جهت استفاده صحیح از امکانات تلفن همراه، دختران ۱۶-۳۰ سال نیاز به آموزش دارند.

خوش‌خویی، یوسف‌زاده و آذریون [۱۲] در پژوهشی با هدف بررسی نقش میزان استفاده از رسانه‌های ارتباطی و گرایش دانشجویان دختر دانشگاه بوعلی سینای همدان به حجاب به این نتایج دست یافته‌اند که بین میزان استفاده از ماهواره و گرایش به حجاب رابطه معنی‌دار و منفی وجود دارد و با بالا رفتن میزان استفاده از رسانه ارتباطی ماهواره از سوی دختران، گرایش به حجاب در آنان کم‌تر می‌شده است.

عباسی ولدی [۱۳] نیز به آثار زیان‌باری که فن‌آوری‌های نوین می‌توانند به همراه داشته باشند اشاره کرده است.

شفیع‌زاده، زواره، محمدباقر و تاجیک [۱۴] نیز به بررسی نقش فن‌آوری‌های نوین بر سلامت روانی دانش‌آموزان پرداخته‌اند و ادعا می‌کنند که در دنیای امروز فن‌آوری‌های نوین تأثیرات زیادی بر جنبه‌های مختلف فردی و اجتماعی زندگی افراد بر جای گذاشته است و یکی از موارد نگران‌کننده تحت تأثیر قرارداد سلامت روانی آنان است. از نظر آنان این مسئله به‌ویژه درباره کودکان و نوجوانان نگران‌کننده‌تر است. آن‌ها بر این باور هستند که هرچند در اثر استفاده زیاد از فن‌آوری‌ها امکان بروز مشکلات جسمی و روانی برای دانش‌آموزان وجود دارد؛ با این حال، فن‌آوری اگر در مدرسه کاربردهای جدی‌تر و حساب‌شده‌تری پیدا کند و به‌موقع و سنجیده به‌کار گرفته شود، می‌تواند یک همراه خوب برای معلم باشد.

کوه، هگده و کارمچندانی (Koh, Hegde, & Karamchandani) [۱۵] در پژوهشی نشان دادند که تهدیدات اینترنت و ماهواره از بُعد عوامل خارجی بیشتر در حوزه‌های امنیتی و بین‌المللی و از بُعد عوامل داخلی، شامل نقاط ضعف و قوت کاربران و سازمان‌ها در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی و امنیتی است. در مرحله پیش‌گیری از تهدیدات شبکه‌های اجتماعی، راهبرد انتخابی باید حالت تهاجمی داشته باشد، همچنین بهتر است در مرحله تعاملی راهبرد تدافعی اتخاذ گردد. در مرحله بهبود وضعیت، باید کاربران و سازمان‌های مدنی از قوت‌ها استفاده کرده و تهدیدات را مرتفع سازند.

توی و بارکر (Toye & Barker) [۱۶] در یک مطالعه نشان دادند که استفاده از رایانه و به‌ویژه اینترنت نتایج مثبتی در ارتباط با احساس روانی خوشایند و شرکت در اجتماع را در استفاده‌کنندگان موجب می‌شود.

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش یک پرسشنامه محقق-ساخته بود. این پرسشنامه بر اساس یک مطالعه مقدماتی بر روی ادبیات موجود در این زمینه تهیه شد. ابتدا بر اساس مطالعه در منابع مکتوب چاپی و الکترونیکی ابعاد یا مؤلفه‌ها شناسایی و سپس بر اساس این ابعاد، گویه‌های مربوط به هر بُعد نوشته و صورت مقدماتی آن مورد بررسی کارشناسان رایانه و نیز متخصصان آسیب‌های اجتماعی و علوم تربیتی قرار گرفت و در نهایت، صورت نهایی پرسشنامه تهیه گردید.

مؤلفه‌های مورد مطالعه در این پژوهش شامل ابعاد مثبت: «بهبود روابط اجتماعی»، «افزایش آگاهی فردی»، «تسهیل یادگیری زبان دوم»، «بهبود عملکرد تحصیلی» و ابعاد منفی شامل: «ایجاد آشفتگی اخلاقی»، «انزوای دانش‌آموزان»، «افت تحصیلی»، «کاهش استفاده از لهجه محلی»، و «کاهش فعالیت ورزشی» بود. بخشی از گویه‌ها مربوط بود به نقش این رسانه‌ها در ایجاد آثار سودمند و بخشی دیگر مربوط می‌شد به نقش این رسانه‌ها در ایجاد آثار زیان‌بار در زندگی یا تحصیل دانش‌آموزان. پرسشنامه شامل ۵۱ گویه می‌شد که در یک طیف پنج‌درج‌ای بر اساس مقیاس لیکرت، شامل گزینه‌های: کاملاً موافقم، موافقم، بی‌نظم، مخالفم و کاملاً مخالفم تطبیق شده بود.

همان‌طور که قبلاً گفته شد برای تعیین روایی محتوایی و صوری پرسشنامه از نظر چند تن از کارشناسان رایانه، متخصصان آسیب‌های اجتماعی و صاحب‌نظران علوم تربیتی استفاده گردید. ضمناً برای سنجش پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده گردید. بر این اساس مقدار ضریب آلفای آن ۰/۸۴ به‌دست آمد که نشان می‌دهد پرسشنامه از هم‌سانی درونی کافی برخوردار است. همچنین به منظور اطمینان از روایی سازه پرسشنامه، یک تحلیل عاملی تأییدی (Confirmatory Factor Analysis) به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی (Principal Component Analysis) بر روی داده‌های حاصل از اجرای پرسشنامه بر روی آزمودنی‌ها انجام شد. خوشبختانه معلوم شد که اکثر گویه‌ها دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۴۰ درصد بر روی یکی از عامل‌ها بودند. در جدول شماره ۲ نتیجه آزمون کایزر مایر اولکین (KMO) و در جدول شماره ۳ داده‌های مربوط به تعیین سهم هر یک از عامل‌ها در تبیین واریانس کل نمرات در تحلیل عاملی تأییدی آمده است.

از نظر دانش‌آموزان، آیا استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین با آثار تربیتی زیان‌بار همراه است؟ در مقایسه، کدام آثار استفاده از رسانه‌های نوین (سودمند یا زیان‌بار) برای دانش‌آموزان پررنگ‌تر است؟

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف، پژوهشی کاربردی به حساب می‌آید و از لحاظ روش گردآوری داده‌ها جزء مطالعات توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری آن شامل کلیه دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهر بهار بوده که تعداد آنان در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵، ۱۰۷۶ نفر بوده است. بر این اساس، تعداد ۲۸۸ نفر دانش‌آموز بر اساس فرمول حجم نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (Krejcie and Morgan) [۲۱] و به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیدند. به جدول زیر نگاه کنید:

جدول ۱: مدارس شهر بهار و نمونه‌های انتخابی
Table 1: Schools of Bahar city and the selected samples

Schools	N	Selected schools in the first step of sampling with clustering method	N	Selected samples in the second step of sampling with clustering method
ReyhanoNabi	175		175 students in 7 classes	4 classes including 92 students
Hijab	188		188 students in 8 classes	4 classes including 89 students
Kousar	89			
Hijrat	94			
Resalat	85		85 students in 3 classes	2 classes including 54 students
Zeinab	95			
Fadak	87			
Saba	95			
Mouhebi	75		75 students in 3 classes	2 classes including 53 students
Farzanighan	93			
SUM	1076		523 students	288 students

جدول ۴: نتیجه آزمون داده‌های مربوط به مؤلفه‌های مثبت اثر رسانه‌ها
Table 4: Results of data analysis upon the positive components of media effect

Variables	N	Mean	Hypothetical Mean	t	df	Sig.
Increasing the social relationship of students	288	3.21	3	5.13	287	0.01
Promoting the individual consciousness	288	3.26	3	8.9	287	0.01
Facilitating the second language learning	288	3.23	3	3.31	287	0.01
Optimizing the academic performance	288	2.94	3	-1.01	287	0.31

با توجه به داده‌های مندرج در جدول ۴، ردیف اول ($t=5.13$ و $\text{sig}=0.01$) معلوم می‌شود که از دیدگاه دانش‌آموزان استفاده از رسانه‌های نوین موجب افزایش روابط اجتماعی بین آنان می‌شود. این یافته با نتایج تحقیق رحیمیان [۱۱]، احمدزاده کرمانی [۶] هم‌سو است. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت: امکانات ارتباطی در تلفن همراه و شبکه‌های جانبی آن نظیر تلگرام و اینستاگرام و ارسال پیام و برقراری تماس و همچنین امکانات جانبی اینترنت نظیر ارسال و دریافت ایمیل و ایجاد وبسایت و وبلاگ و امکانات مشابه، زمینه برقراری ارتباطات اجتماعی بیشتر برای دانش‌آموزان را فراهم می‌سازد. از این رو، شبکه‌های ارتباطی نوین در افزایش روابط اجتماعی نقش مثبت دارند.

همچنین با توجه به داده‌های ردیف دوم ($t=8.9$ و $\text{sig}=0.01$) مشخص می‌شود که استفاده از رسانه‌های نوین موجب ارتقاء آگاهی فردی دانش‌آموزان می‌شود. این یافته با نتایج تحقیق رحیمیان [۱۱]، احمدزاده کرمانی [۶]، محمدپور و همکاران [۱۰] هم‌سو است. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت: تنوع گروه‌ها و کانال‌های ارتباطی فعال در تلفن‌های همراه و امکان استفاده از چندرسانه‌ای‌ها زمینه اطلاع‌رسانی و آموزش افراد را تسهیل می‌نماید. سرعت دسترسی به اطلاعات و امکان استفاده از این منابع اطلاعاتی تقریباً در همه‌جا و همه‌وقت و به دور از محدودیت‌های دسترسی، به افراد این امکان را می‌دهد تا دانش‌های مورد نیاز خود را از طریق رسانه به شکل‌های مختلف کسب کنند. ضمناً هزینه صرف‌شده در به‌دست آوردن این دانش‌ها بسیار ناچیز و کم‌تر از هزینه آموزشی‌های رو در رو و یا مطالعه منابع مکتوب است. بنابراین، رسانه‌های ارتباطی نوین نقش مهمی در ارتقاء آگاهی دانش‌آموزان ایفاء می‌کنند.

جدول ۲: آزمون کایزر-مایر-اولکین و بارتلت جهت تحلیل عاملی پرسشنامه
Table 2: Kaiser-Meyer-Olkin and Bartlett's tests for factor analysis of questionnaire

Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy	0.78
Bartlett's test of Sphericity	Approx. Chi-square
df	325
Sig.	0.01

همان‌گونه که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود با توجه به این که سطح معناداری در آزمون کایزر-مایر-اولکین کم‌تر از ۰/۰۵ است، پس آزمون معنادار است و می‌توان تحلیل عاملی را انجام داد. هم‌چنین عدد ۰/۷۸ کفایت نمونه‌گیری را نشان می‌دهد. به جدول ۳ نگاه کنید:

جدول ۳: درصد واریانس تبیین‌شده در تحلیل عاملی برای دسته‌بندی عامل‌ها
Table 3: Percentage of explained variance in factor analysis for classification of factors

Number of factor	Extraction sums of squared loading			Rotation sums of squared loading		
	Total	% of variance	Cumulative %	Total	% of variance	Cumulative %
1	12.34	40.87	40.77	4.07	13.57	13.57
2	1.67	6.32	47.19	3.84	11.94	25.51
3	1.73	5.82	53.01	3.47	11.99	37.51
4	1.56	5.23	58.23	3.50	11.66	49.17
5	1.36	4.54	62.77	2.75	9.15	58.33
6	1.05	3.50	66.27	2.13	7.03	65.35
7	1.16	3.00	71.22	2.11	6.01	71.37
8	1.11	2.99	76.23	2.06	5.07	76.43
9	1.05	2.81	80.46	1.67	4.87	81.31

همان‌گونه که در جدول شماره ۳ مشخص شده است، حدود ۸۱/۵ درصد از واریانس نمرات توسط ۹ عامل استخراج‌شده در تحلیل عاملی تأییدی تبیین می‌شود. همچنین این داده‌ها نشان می‌دهند که پرسشنامه از روایی سازه کافی برخوردار است.

نتایج و بحث

سؤال نخست پژوهش

آیا از نظر دانش‌آموزان، استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین با آثار تربیتی سودمند همراه است؟

با توجه به بهنجار بودن توزیع داده‌ها برای پاسخ‌گویی به این سؤال از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شد به جدول ۴ نگاه کنید:

[۱۲]، محمدپور و همکاران [۱۰] هم سو می باشد. در تبیین این نتیجه می توان گفت دوسویه بودن تأثیرات رسانه های ارتباطی و وجود سایت ها، گروه ها و کاناهای مختلف تربیتی و ضد تربیتی، آموزنده و منحرف کننده، دانش آموزان را در معرض حجم گسترده ای از اطلاعات قرار می دهد که برخی از آن ها با معیارها و ضوابط اخلاقی ناهم خوان هستند.

جدول ۵: نتیجه آزمون داده های مربوط به مؤلفه های منفی اثر رسانه ها
Table 5: Results of data analysis upon the negative components of media effect

Variables	N	Mean	Hypothetical Mean	t	df	Sig.
Student's morality disorders	288	3.81	3	20.94	287	0.01
Isolation of students	288	3.71	3	21.28	287	0.01
Drop- out of students	288	3.85	3	18.32	287	0.01
Decrease using of local slangs	288	3.74	3	15.94	287	0.01
Decrease sport activity time between them	288	3.67	3	14.83	287	0.01

گاهی مطالب و محتوای این رسانه ها، به ویژه شبکه های ماهواره ای، با اهداف خاص و علیه فرهنگ های بومی و دینی طراحی می شوند، که خود می توانند دانش آموزان را در معرض تضادهای رفتاری و دوگانگی قرار دهند و منجر به آشفتگی اخلاقی در آنان شوند. آموزش های دینی و سنت های خانوادگی از یک سو دانش آموزان را به رعایت چارچوب های ارزشی دعوت می کند و از سوی دیگر برخی شبکه ها و سایت ها، دانش آموزان را مورد تهاجم فرهنگی قرار می دهند و ارزش های خانوادگی و ملی- مذهبی را زیر سؤال می برند. بنابراین، دانش آموزان استفاده کننده از این شبکه ها در معرض آشفتگی اخلاقی قرار می گیرند.

همچنین با توجه به داده های ردیف دوم ($t=21.28$ و $sig=0.01$) مشخص می گردد که استفاده از رسانه های ارتباطی نوین موجب انزوای دانش آموزان می شود. این یافته با نتیجه تحقیق شفیع زاده و همکاران [۱۴]، نوابخش و همکاران [۹]، محمدپور و همکاران [۱۰] و موسی پور و دُر تاج [۸] هم سو است. در تبیین این نتیجه می توان گفت اعتیاد به رسانه های ارتباطی نوین نظیر تلفن همراه، ماهواره و اینترنت موجب می شود تا فرد خود را در

همچنین با توجه به داده های ردیف سوم ($t=3.31$ و $sig=0.01$) معلوم می گردد که استفاده از رسانه های ارتباطی نوین یادگیری زبان دوم را تسهیل می کند. این یافته با نتایج تحقیق رحیمیان [۱۱] هم خوانی دارد. در تبیین این نتیجه می توان گفت دانش آموزان فارسی زبان معمولاً در یادگیری زبان دوم، به ویژه زبان انگلیسی، با مشکل روبرو هستند، چراکه آموزش های مدرسه ای در قالب کتاب های درسی و منابع مشخص شده وزارتی صورت می گیرد و زمان و امکانات لازم جهت استفاده گسترده از رسانه های صوتی و تصویری و منابع تکمیلی وجود ندارد. رسانه های ارتباطی نوین به دلیل گستردگی استفاده و دسترسی آسان و متنوع، و مطابق بودن برنامه ها با سلیق مختلف افراد و جذابیت بالای برخی برنامه ها، زمینه علاقه مندی بیشتر دانش آموزان به یادگیری زبان دوم را فراهم می سازد و به این وسیله دانش آموزان را به کارگیری این رسانه ها بهتر و سریع تر و آسان تر می تواند زبان دوم را بیاموزند.

در نهایت با توجه به داده های ردیف چهارم ($t=-1.01$ و $sig=0.31$) معلوم می شود که استفاده از رسانه های ارتباطی نوین تأثیر معناداری بر بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان ندارد. این یافته با نتایج تحقیق موسی پور و دُر تاج [۸] هم خوان است. در تبیین این نتیجه می توان گفت با توجه به تنوع کاربردهای رسانه های نوین ارتباطی و استفاده های مختلف دانش آموزان از این رسانه ها نمی توان به طور قطعی تأثیر رسانه های ارتباطی نوین را بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان مثبت یا منفی دانست، نحوه استفاده از این رسانه ها و میزان زمان صرف شده در استفاده از این رسانه ها می تواند عملکرد تحصیلی دانش آموزان را به تأخیر یا به جلو بیندازد. به همین دلیل برای آگاهی از تأثیر دقیق رسانه ها بر عملکرد تحصیلی باید به تفکیک و هدفمند تأثیر رسانه ها را بر موضوع یا درس خاصی مورد بررسی قرار داد.

سؤال دوم پژوهش

آیا از نظر دانش آموزان، استفاده از رسانه های ارتباطی نوین با آثار تربیتی زبان بار همراه است؟
با توجه به بهنجار بودن توزیع داده ها برای پاسخ گویی به این سؤال از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد به جدول ۵ نگاه کنید:

با توجه به داده های جدول ۵، ردیف نخست ($t=20.94$ و $sig=0.01$) معلوم می شود که استفاده از رسانه های ارتباطی نوین موجب آشفتگی اخلاقی دانش آموزان می شود. این یافته با نتیجه پژوهش شفیع زاده و همکاران [۱۴]، خوش خویی و همکاران

سؤال سوم پژوهش

در مقایسه، کدام آثار استفاده از رسانه‌های نوین (سودمند یا زیان‌بار) برای دانش‌آموزان پُررنگ‌تر است؟ با توجه به بهنجار بودن توزیع داده‌ها برای پاسخ‌گویی به سؤال سوم از آزمون t گروه‌های وابسته استفاده شده است، جدول ۶ نتایج تحلیل را نشان می‌دهد.

جدول ۶: مقایسه کارکرد سودمند و زیان‌بار رسانه‌های ارتباطی از دیدگاه

دانش‌آموزان

Table 6: Comparison between useful and harmful effects of communication media from students' point of view

Variables	Mean	N	SD	t	df	Sig.
Useful effects	3.16	288	0.63	-11.89	287	0.01
Harmful effects	3.76	288	0.57			

با توجه به داده‌های جدول شماره ۶ ($t = -11.89$ و $\text{sig} = 0.01$) مشخص می‌شود که بین کارکرد تربیتی سودمند و زیان‌بار رسانه‌های ارتباطی نوین در نظر دانش‌آموزان تفاوت وجود داشته و میزان کارکرد زیان‌بار رسانه‌های ارتباطی نوین برای دانش‌آموزان بیشتر از کارکرد سودمند آن بوده است. این یافته با نتیجه تحقیق شفیع‌زاده و همکاران [۱۱۴]، خوش‌خویی و همکاران [۱۱۲]، رحیمیان [۱۱۱]، هم‌سو می‌باشد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که رسانه به صرف رسانه‌بودن اثر سودمند و زیان‌بار خاصی بر مخاطب خود ندارد، بلکه این محتوای موجود در آن و نیز نحوه استفاده از این رسانه است که موجب می‌شود اثرات زیان‌بار رسانه بیش از اثرات سودمند آن جلوه‌گر شود. اگر به دانش‌آموزان آموزش‌های کافی درباره نحوه استفاده و ارزشیابی از محتوای رسانه‌ها داده شود، آنگاه دانش‌آموزان محتوای هر رسانه را ارزیابی و سپس انتخاب می‌کنند و در مورد نحوه استفاده نیز اصول و ضوابط را رعایت می‌کنند. در این صورت است که اثرات زیان‌بار رسانه‌ها کاهش و اثرات سودمند آن‌ها افزایش پیدا می‌کند.

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که از نظر دانش‌آموزان استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین (اینترنت، ماهواره و تلفن همراه) دارای آثار سودمند و زیان‌بار تربیتی است و آثار زیان‌بار آن به‌طور کلی بیش از آثار سودمند آن است. از جمله آثار سودمند تربیتی رسانه‌های نوین تربیتی، افزایش روابط اجتماعی مفید، ارتقاء آگاهی فردی و تسهیل یادگیری زبان دوم می‌باشد. بنابراین، با توجه تأثیر مثبت استفاده از رسانه‌های ارتباطی

حصاری محدود کرده و دور از دنیای اطراف مشغول وب‌گردی و بازی‌های انفرادی کند. دانش‌آموز ساعت‌ها خلوت می‌گزیند و سر در گوشی همراه خود یا صفحه تلویزیون و رایانه خود فرو می‌برد و از دنیای اطراف خود کاملاً بی‌خبر می‌شود. تداوم این رفتارها منجر به گوشه‌گیری و انزوای دانش‌آموز می‌شود؛ زیرا رفتارهای آنان به تدریج به ویژگی شخصیتی آنان بدل می‌شود.

با توجه به داده‌های ردیف سوم ($t = 18.32$ و $\text{sig} = 0.01$) استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین موجب افت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود. این یافته با نتیجه تحقیق خوش‌خویی و همکاران [۱۱۲]، محمدپور و همکاران [۱۱۰] و موسی‌پور و دُر تاج [۸] هم‌سو است. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت استفاده بیش از حد رسانه‌های نوین و اعتیاد پیدا کردن به این رسانه‌ها، مانع از پرداختن دانش‌آموز به مسائل تحصیلی و تکالیف مدرسه‌ای می‌گردد. دانش‌آموز در معرض حجم انبوهی از اطلاعات که اغلب مضر و اشغال‌کننده ذهن او است، قرار گرفته و این خود می‌تواند مانع از پرداختن دانش‌آموز به مسائل تحصیلی گردد و سبب شود تا او از یادگیری مطالب درسی باز ماند و در نتیجه زمینه افت تحصیلی برخی از دانش‌آموزان در اثر استفاده نابه‌جا از رسانه‌های نوین ارتباطی فراهم شود.

با توجه به داده‌های ردیف چهارم ($t = 15.94$ و $\text{sig} = 0.01$) استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین موجب کاهش استفاده از لهجه محلی دانش‌آموزان می‌شود. این یافته با نتیجه تحقیق نوابخش و همکاران [۹] و محمدپور و همکاران [۱۱۰] هم‌راستا است. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت استفاده فراوان از شبکه‌های ارتباطی و امکانات جانبی رسانه‌های نوین تعامل رو در روی اجتماعی را کم می‌کند و استعمال ادبیات حاکم بر این رسانه‌ها موجب تغییر آرام‌آرام لهجه و گویش‌های محلی می‌شود.

در نهایت با توجه به داده‌های ردیف پنجم جدول ۵ ($t = 14.83$ و $\text{sig} = 0.01$) معلوم می‌شود که استفاده از رسانه‌های ارتباطی نوین موجب کاهش زمان فعالیت ورزشی دانش‌آموزان می‌شود. این یافته با نتیجه پژوهش شفیع‌زاده و همکاران [۱۱۴] هم‌سو می‌باشد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت اعتیاد به رسانه‌های ارتباطی نوین و گوشه‌گیری و انزوای دانش‌آموزان و بیش از حد مجاز وقت صرف کردن برای این رسانه‌ها، مانع از حضور اجتماعی فعال دانش‌آموزان و مشارکت آنان در فعالیت‌های ورزشی می‌گردد. استفاده نابه‌جا از رسانه‌ها و نامناسب بودن شکل و میزان استفاده افراد از این رسانه‌ها، گاهی حتی موجب انحراف در اسکلت‌بندی و آسیب‌های جسمانی نیز برای آنان می‌گردد.

[4] Vahdatnia F. [Translation of *Human-computer interaction Cybernetic psychology*]. Norman KL (Author). Tehran: Asim Publication; 2012. Persian.

[5] Amanlou H. *Poisonous dishes*. Tehran: Farhang-e Andishe Publication; 2014. Persian.

[6] Ahmadzadeh-e Kermani R. *Rethinking about culture and radio*. Tehran: Chapar Publication; 2011. Persian.

[7] Hamidian F. *Internet and Mobil phone addiction*. Tehran: Ghatreh Publication; 2003. Persian.

[8] Mousapour N, Dortaj F. Evaluating of religious animations in television of Islamic Republic of Iran, *Quart J. of Cultural Researches*. 2008; 1(3): 157-182. Persian.

[9] Navabakhsh M, Hashemnejad F, Zadshampour V. Investigating about effects of internet and mobile phone on changing of young people's entity, between the ages of 15-29 in Mazandaran province of Iran. *Mag. of Sociology of Young People Studies*. 2010; 1(1): 145-170. Persian.

[10] Mohammadpour A, Naghdi A, Naderinejad B. Effect of satellite upon cultural entity in Kordistan province of Iran: a case study about Kord student at Sanandaj University. *Two Quart Rev J. of Research about Young People, Culture and Society*. 2010; 4: 131-156. Persian.

[11] Rahimian M. Investigation about effects of mobile phone upon girl students' behavior, between the age of 16-30 in Semnan province. *Quart J. of Army Knowledge*. 2012; 2(6): 31-50. Persian.

[12] Khoshkhouee M, Yousefzadeh M, Azarioun P. Investigating about relationship between size of utilizing from communication media (internet, satellite & Mobil phone) and attitude of girls students of Boualisina University to Hljab. *Two Quart Scientific-Research J. of Religion and Communication*. 2012; 20(1): 43-65. Persian.

[13] Abasi-e valadi M. *Dishes as a tablecloth on our home roof*. Ghom: JameAtolZahra Publication; 2014. Persian.

[14] Shafizadeh H, Zavareh SA, Mohammadbagher M, Tajik M. Investigating the role of modern technologies on psychological health of students. *Proc. of 1st Nat. conference on Management Ocean*. Shiraz: Shiraz University; 2015. Persian.

نوبین بر روابط اجتماعی، آگاهی فردی و تسهیل یادگیری زبان دوم، پیشنهاد می‌گردد معلمان و مسئولین مدرسه طرحی را برای استفاده از این رسانه‌ها در کلاس درس طراحی و مورد استفاده قرار دهند. همچنین معلوم شد که آثار زبان‌بار تربیتی رسانه‌های ارتباطی نوبین عبارتند از: ایجاد آشفنگی اخلاقی در دانش‌آموزان، انزوای دانش‌آموزان، افت تحصیلی، کاهش استفاده از لهجه محلی و کم‌شدن زمان فعالیت ورزشی در آنان است. بنابراین با توجه به این یافته پیشنهاد می‌شود که به کودکان شیوه‌های استفاده صحیح از این رسانه‌ها و نیز شیوه ارزشیابی و شیوه‌های انتخاب محتوای رسانه‌ها، در مدرسه آموزش داده شود.

علاوه بر موارد بالا پیشنهاد می‌گردد در مورد آثار تربیتی هر یک از رسانه‌های ارتباطی نوبین نظیر: تلفن همراه و شبکه‌های مجازی مربوطه، و همچنین ماهواره و اینترنت، به‌طور جداگانه پژوهش صورت گیرد. نیز پیشنهاد می‌گردد در مورد الگوی صحیح کاربرد تلفن همراه و فرصت‌ها و تهدیدهای تربیتی آن در بین دانش‌آموزان پژوهش به‌عمل آید.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان به نسبت سهم برابر در این پژوهش مشارکت داشتند.

تشکر و قدردانی

از تمام کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند تشکر و قدردانی داریم.

تعارض و منافع

«هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.»

منابع و مأخذ

[1] Mashyekh M. [Translation of *How protecting our children against the internet and mobile phone risks*]. Roch S. (Author). Tehran: Panjereh Publication; 2013. Persian.

[2] Zolfaghari H. *A research about problem of women's bad-Hijabi*. Tehran: Avaye Danesh Gostar Publication, 2012. Persian.

[3] Malekan L. *Moral and social problems in information technology*. Teheran: Etehad-e Atinegar Publication; 2011. Persian.

- [18] Carter SM, Little M. *Impact of the Internet on social relation. Qual Health Res.* 2007; 17(10): 1316-28.
- [19] Kiesler S, Cummings J, Ruat R. *Internet Evolution and Social Impacts.* 2001.
- [20] Azari G. *Recognizing radio audience.* Tehran: General office of education in the college of Seda and Sima; 2011. Persian.
- [21] Krejcie RV, Morgan, DW. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement.* 1970; 30: 602-609.
- [15] Koh H, Hegde N, Karamchandani A. *Analysis of virtual social networks based on Swot.* India: Monitor Group and Deloitte Touche Tohmatsu India; 2014.
- [16] Toye F, Barker K. Educational works in Internet use. *Disabil Rehabil.* 2012; 34(11): 894–903.
- [17] Camerini L, Giacobazzi M, Boneschi M, Schulz PJ, Rubinelli S. Design and implementation of a web-based Tailored Gymnasium to enhance self-management of Fibromyalgia. *User modeling and user-adapted Interact.* 2011; 21(4-5): 485-511.

Citation: (Vancouver): Yazdani F. [Useful and harmful effects of using modern communication media (internet, satellite and mobile phone) from female students' point of view in Bahar city]. *Tech. Edu. J.* 2018; 12(4): 337-346.

<http://dx.doi.org/10.22061/jte.2018.2785.1713>

Copyrights for this article are retained by the author(s) with publishing rights granted to SRTTU Press. The content of this article is subject to the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-NC 4.0) License. For more information, please visit <https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>.